

PÖYTÄKIRJA

Julkaisufoorumin ohjausryhmän kokous

tiistai 17.11.2015 klo 10–12

Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki, sali 313

Paikalla:

Puheenjohtaja:

Kansleri Ilkka Niiniluoto (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Jäsenet:

Professori Risto Heiskala (Tampereen yliopisto)

Sovellussuunnittelija Jyrki Ilva (Kansalliskirjasto)

Yksikön johtaja Susan Linko (Suomen Akatemia)

Rehtori Matti Manninen (Suomen yliopistot UNIFI)

Professori Tiina Onikki-Rantajääskö (Helsingin yliopisto)

Kehityspäällikkö Tuija Raaska (CSC - Tieteen tietotekniikan keskus)

Professori Heimo Saarikko (Helsingin yliopisto)

Professori Timo Tokola (Itä-Suomen yliopisto)

Ylikirjastonhoitaja Kimmo Tuominen (Suomen yliopistokirjastojen neuvosto)

Sihteeristö:

Suunnittelija Janne Pölönen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Suunnittelija Anna-Sofia Ruth (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-Karjalainen (Tieteellisten seurain valtuuskunta)

Toiminnanjohtaja Leena Wahlfors (Suomen yliopistot UNIFI)

Poissa:

Professori Kaisa Miettinen (Jyväskylän yliopisto)

Opetusneuvos Olli Poropudas (opetus- ja kulttuuriministeriö)

Professori Hannu Sariola (Helsingin yliopisto)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.03.

2. Ilmoitussasiat

- Paneelin 11 puheenjohtaja Matti Weckström (OY) on menehtynyt. Varapuheenjohtaja Heikki Vuorela (HY) jatkaa paneelin puheenjohtajana.
- Todettiin muutokset paneelien kokoonpanoihin: paneelissa 6 Toni Laaksonen (TY) Niklas Wahlbergin (TY) tilalle; paneelissa 8 Juhani Hyvärinen (LUT) Riitta Kyrki-Rajamäen tilalle (LUT); paneelissa 11 Peppi Karppinen (OY) Matti Weckströmin (OY) tilalle; paneelissa 21 Leena Kolehmainen (UEF) Pekka Kujanmäen (UEF) tilalle; paneelissa 22 Jussi Ojajarvi (OY) Jyrki Nummen (HY) tilalle.
- Julkaisufoorumin ohjausryhmään kaudelle 2016–2019 on saatu 64 ehdotusta (47 henkilöä) päätietealojen edustajiksi. Organisaatiot ovat nimenneet omat edustajansa. TSV:n työvaliokunta valmistaa esityksen hallitukselle, joka nimittää ohjausryhmän joulukuussa.
- Julkaisufoorumin uudistetut verkkosivut on julkaistu osoitteessa www.julkaisufoorumi.fi. Arviointisivuston yhteydessä toimiva uudistettu hakusivu pyritään saamaan käyttöön joulukuussa.

- Arviointisivustolle toteutetaan tämän vuoden puolella VIRT-julkaisutietopalvelusta tulevien lisäysehdoitusten käsittelyn käyttöliittymä. Tutkijan käyttöliittymä, joka korvaa myös nykyisen ehdotussivun sekä siirtyminen jatkuvaan täydennysarviointiin, toteutetaan vuonna 2016.
- Yhteispuhjoismaisen julkaisukanavaluettelon (Nordic list) kehittäminen jatkuu kokouksessa Oslossa 7.12.2015.
- Syksyn aikana on julkaistu kaksi Julkaisufoorumiin liittyvää artikkelia: Anna Sivula, Jaakko Suominen ja Markku Reunanen: "A1 alkuperäisartikkeli tieteellisessä aikakauslehdessä". Uusien julkaisukäytänteiden omaksuminen ihmistieteissä 2000-luvulla. (Kasvatus & Aika 3/2015); Susan Meriläinen: Julkaisufoorumin tasoluokitus - ovatko vaihtoehdotiset lähestymistavat ja poikkitieteellinen tutkimus uhattuina? (Sukupuolentutkimus-Genusforskning -lehti 3/2015)

3. Korjaukset tasoluokkiin 2 ja 3

Edellisessä kokouksessa päätettiin, että yksittäisiä luokituksessa todettuja virheitä voidaan korjata ennen vuoden 2018 päivitysarviointia paneelien alkuperäisten kiintiöiden puitteissa yhden paneelin toimesta tai useamman paneelin kesken. Korjaustarvetta ja mahdollisuuksia niiden toteuttamiseksi arvioidaan sihteeristön ja asianomaisten paneelien puheenjohtajien kesken. Paneelit voivat hyväksyä korjaukset sähköpostikokouksessa, ja ne voidaan toteuttaa paneelin päätöksellä välittömästi. Paneelit ovat syksyn aikana käyneet läpi ongelmatapauksia ja esittäneet tasoluokkia 2 ja 3 koskevia korjauksia. Kahdessa tapauksessa muutosta ei voida toteuttaa kiintiön puitteissa, joten käydään keskustelua siitä, onko mahdollista ylittää kiintiö, jos muutos on hyvin perusteltu.

Keskustelu:

- Kun siirryttiin käyttämään julkaisuvolyymipohjaisia kiintiöitä ja luokitusta jouduttiin kiristämään, joissain tapauksissa paneelit ovat voineet päätyä sellaiseen ratkaisuun, että korkeamman impaktin lehti on jätetty alempaan tasoluokkaan kuin saman tieteenalan heikomman impaktin lehti, joka on erityisesti suomalaisten tutkijoiden käyttämä. Tämä aiheuttaa ristiriitaa kanavan tasoluokan ja arvostuksen välille niillä tieteenaloilla, joilla vaikuttavuuskertoimet ovat kattavia ja vakiintuneita julkaisukanavien arvioinnin mittareita. Eri alojen lehtien väliseen vertailuun vaikuttavuuskertoimet eivät sovellu.
- Pohdittiin pitäisikö korjausten osalta sallia kiintiöihin tietty vaihteluväli. Tämä saattaisi kuitenkin johtaa pelaamiseen ja luokituksen säätämiseen korjausmenettelyllä niin, että tason 2 ja 3 kiintiöt ylittyisivät niin paljon kuin mahdollista.

Päätös:

- Ohjausryhmä vahvisti periaatteen, että korjaukset tasoluokkiin 2 ja 3 on toteutettava 2014 päivitysarvioinnissa noudatettujen kiintiöiden puitteissa.

4. Yliopistojen rahoitusmallin uudistaminen

Ministeriön asettaman työryhmän tehtävä on tarkistaa vuodesta 2017 käytettävän yliopistojen rahoitusmallin kriteereitä julkaisujen osalta. Kuulemistilaisuudet sidosryhmille ja yliopistoille järjestettiin 18. ja 22.5. Rahoitusmallityöryhmän alustava ehdotus on, että uudessa mallissa vertaisarvioituja artikkeleita (A1-A4) painotetaan JuFo-luokan perusteella seuraavasti: taso 0 = 0,1; taso 1 = 1; taso 2 = 3 ja taso 3 = 4.

Vertaisarvioimattomien tieteellisten julkaisujen (julkaisuluokka B), ammattiyhteisölle suunnatut julkaisut (julkaisuluokka D) sekä suurelle yleisölle suunnatut julkaisut (julkaisuluokka E) pisteytettäisiin nykyisen rahoitusmallin mukaisesti rahoituslaskennassa kertoimella 0,1 riippumatta

em. julkaisujen julkaisukanavan mukaisesti tasoluokasta. Samoin monografiamuotoisten julkaisujen (julkaisutyypit C1, D5, E2) rahoitusmallipisteitys kerrotaan kertoimella 4 nykyisen rahoitusmallin tapaan. Vuoden 2015 julkaisuista lähtien otetaan käyttöön kolme uutta julkaisutyyppiä: C2 (tieteellisen teoksen toimittaminen), D6 (ammatillisen kokoomateoksen toimittaminen) ja E3 (yleistajuksen kokoomateoksen toimittaminen). Vanhan julkaisutyypiluokituksen mukainen C2 julkaisutyyppi (teoksen toimittajan kirjoittama kokoomateosartikkeli) yhdistetään julkaisutyypiluokituksen pääluokkiin A ja B. Rahoitusmallissa julkaisutyyppi C2 huomioidaan vertaisarvioitujen tieteellisten kokoomateosten tavoin, jonka kerroin muotoutuu julkaisukanavan julkaisufoorumitason mukaan. Julkaisutyypit D6 ja E3 huomioidaan ei-vertaisarvioimattomien julkaisujen painotuksella 0,1. Työryhmän ehdotus valmistuu marraskuun loppuun mennessä, jolloin se lähetetään lausuntokierrokselle. Lausuntoyhteenvedo, mahdolliset muutokset sekä asetusmuutosten käsittely tapahtuu alkukeväästä 2016.

Keskustelu Leena Wahlforsin esittelyn pohjalta:

- Ehdotuksen keskeisin muutos on tasojen 2 ja 3 erottaminen, mistä paneeleilla oli ristiriitaisia näkemyksiä. Muut kuin vertaisarvioidut julkaisut ovat edelleen mukana pienellä painolla.
- Todettiin, että alustava luonnos mallista ei sisällä yhteisjulkaisujen ositusta, eli tässä suhteessa ei olisi muutosta aiempaan.
- Täydennettiin, että julkaisutyypissä C2 teoksen toimittaminen rinnastuu artikkelin vaatimaan työmäärään, eikä Julkaisufoorumi-luokan mukaista pistemäärää kerrota erillisteoksen kertoimella (nelinkertainen pistemäärä). Leena Wahlfors varmistaa vielä asian työryhmältä.
- Kysyttiin onko tutkittu missä määrin suunnitellut muutokset vaikuttavat rahoituksen jakautumiseen yliopistojen välillä. Työryhmässä tehtyjen selvitysten mukaan muutokset yliopistojen välillä ovat suhteellisen pieniä.
- Kysyttiin myös, mitä suunnitelmia työryhmällä on yvv-mittarien suhteen. OKM on antanut Unifille ja Arenelle toimeksi yvv-jatkotoimet -hankkeen toteuttamisen. Unifin alustava näkemys on, että hankkeessa ei luoda rahoitusmalliin vietäviä yvv-indikaattoreita. Hankkeessa pyritään tunnistamaan hyviä jo käytössä olevia mittareita, joita yliopistot käyttävät yvv-arvioinnissa strategiansa osana. Yliopistojen perustehtäviä ovat opetus ja tutkimus, laissa ei ole yliopistoille määritetty kolmatta tehtävää. Tärkeätä on arvioida perustehtävien vaikutusta yhteiskuntaan.
- TSV-yhteisön järjestämässä Tieteessä tapahtuu -foorumissa 20.10.2015 keskusteltiin strategisen tutkimuksen rahoituksesta sekä tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnista. TSV:n etusivulla on tilaisuudesta uutinen ja yhteenvedo keskustelusta, jossa oltiin samoilla linjoilla Unifin kanssa.

5. Raportti Julkaisufoorumin päivitysarvioinnista

Päivitysarvioinnista laaditaan raportti, jossa esitellään päivitysarvioinnin taustat ja lopputulos. Edellisessä kokouksessa hyväksyttiin luonnos sisällysluettelosta. Liitteenä ohjausryhmälle toimitettiin sihteeristön valmistama alustava luonnos raportista.

Keskustelu:

- Todettiin että raportissa on esitetty tarpeellinen yhteenvedo päivitysarvioinnin toteutuksesta ja vaiheista sekä kuvaus tiedonkeruusta ja luokituksen käytöstä rahoitusmallista.
- Sovittiin että raportti julkaistaan suomen ja englannin kielillä Tieteellisten seuran valtuuskunnan verkkojulkaisuja -sarjassa. Ohjausryhmän jäsenet voivat vielä lähettää mahdolliset kommenttinsa suoraan sihteeristölle.

6. Alustavia tuloksia kyselystä yliopistoille Julkaisufoorumi-luokituksen käytöstä

Edellisessä kokouksessa päätettiin, että TSV ja UNIFI ry. järjestävät yliopistoille kyselyn, jonka tarkoitus on kartoittaa Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöä tiedekuntien, laitosten ja yksittäisten tutkijoiden tieteellisen julkaisutoiminnan ohjauksessa ja arvioinnissa. Sihteeristö koordinoi kysymysten viimeistelyn ohjausryhmän, Unifin ja TSV:n piirissä. Kysymykset oli suunnattu erikseen tutkimuksesta vastaaville rehtoreille, tiedekuntien dekaaneille (tai vastaavien osastojen johtajille), sekä laitosten (tai vastaavien yksiköiden) johtajille. Unifi lähetti kyselyn yliopistojen tutkimusvararehtoreille, joita pyydettiin vastamaan kyselyyn, sekä välittämään organisaatiossaan linkki kyselyyn dekaaneille ja laitosten johtajille. Vastausaika oli 5.9.–30.10.2015. Kyselyyn saatiin 97 kokonaista vastausta ja 42 osittaista vastausta (Liite 1). Julkaisufoorumi analysoi kyselyn vastaukset ja tulosten raportoinnista yliopistoille sovitaan UNIFIn kanssa.

Keskustelu:

- Kiinnitettiin huomiota siihen, että vastaukset eivät muodosta edustavaa otosta dekaaneista tai laitosjohtajista. Esimerkiksi laitosjohtajien vastauksia on paljon Jyväskylän yliopistosta, mutta ei lainkaan Helsingin yliopistosta.
- Kyllä-vastaus voi tarkoittaa, että Julkaisufoorumi-luokitus on rahoituksen ainoa kriteeri, tai että sitä käytetään vain pieneltä osin.
- On muistettava, että luokitus on tehty yliopistoja varten. Keskeinen ohjauksellinen viesti on, että kannattaa pyrkiä korkeatasoille foorumille, mutta kanava tulee valita aina ensisijaisesti tutkimuksen lähtökohdista. Luokitusta voidaan hyödyntää vertaisarvioitujen kanavien tunnistaminen (erottelu tasojen 0 ja 1 välillä).
- Luokitus toimii parhaiten suurten julkaisumäärien tarkastelussa, mihin se on tarkoitettu. Johtavissa kanavissa julkaiseminen kertoo jotain myös tutkimuksen laadusta: mitä suurempi julkaisukynnys on ylitetty, sitä suurempi meriitti tutkijalle ja näkyvyys tutkimukselle. Yksittäisen tutkijan arvioinnissa on myös perinteisesti tarkasteltu minkä tason kanavissa tutkimusta on julkaistu, kun ei voida lukea kaikkia julkaisuja. Julkaisufoorumi-luokitukseen liittyvät ongelmat (esim. tieteenalojen tasapuolisuus) kuitenkin korostuvat, jos tarkastelun/arvioinnin/ohjauksen kohteena on yksikkö tai yksittäinen tutkija.
- Kyselyssä ei kartoitettu Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöä yliopistokirjastoissa. Julkaisufoorumi-luokitusta hyödynnetään tilattavien aineistojen valinnassa yhtenä tietolähteenä käyttötilastojen ohella.
- Todettiin, että kysely tuottaa kiinnostavia ladullisia tuloksia, joita seuraava ohjausryhmä voi hyödyntää luokituksen kehittämisessä ja suositusten laatimisessa.
- Kun Julkaisufoorumin sihteeristö on analysoinut tulokset, niiden raportoinnista ja käytöstä sovitaan Unifin kanssa.

7. Jufoa koskevia tuloksia OKM:n ”Tutkimuksen tieteidenvälisyys ja laatu” -hankkeesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on rahoittanut ”Tutkimuksen monitieteisyys ja laatu” -tutkimushankkeen, jossa on tarkasteltu tutkimuksen monitieteisyyttä ja sen suhdetta tutkimuksen laatuun bibliometrisin keinoin. Tutkimuksen empiiriset tulokset pohjautuvat OKM-julkaisuaineistoon vuosilta 2011–2012, Web of Science -aineistoon vuosilta 2000–2011 sekä Julkaisufoorumin aineistoon vuosilta 2011–2014. Tulokset julkaistaan ministeriön julkaisusarjan raportissa ”Tutkimuksen monitieteisyys ja laatu”, jonka tekijöitä ovat Reetta Muhonen, Olli Eskola, Yrjö Leino ja Janne Pölönen.

Julkaisufoorumin osalta pyrittiin selvittämään käytössä olevalla aineistolla, missä määrin monitieteisyys on vaikuttanut julkaisukanavien tasoluokkiin tai julkaisujen saamaan Julkaisufoorumi-luokkaan. Luokituksen ja moniteisyyden suhdetta tarkasteltiin vertaisarvioituille artikkeleille ja kirjoille tiedonkeruussa ilmoitettujen tieteenalojen lukumäärän, sekä lehdille Web of Science ja Scopus -tietokannoissa määritettyjen tieteenalojen perusteella. Näiden tarkastelun perusteella Julkaisufoorumi ei merkittävästi suosi tai syrji sen paremmin monitieteistä kuin yksitieteistäkin tutkimusta.

Keskustelu:

- Luokituksen suhteesta moniteisyyteen on ollut enemmän kriittistä keskustelua kuin tietoa. Todettiin että tämä selvitys tuottaa tarvittavaa lisätietoa luokituksen toiminnasta.

8. Suomenkielinen julkaisutoiminta Julkaisufoorumissa -katsaus

Luokituksen vaikutus suomenkieliseen julkaisutoimintaan on herättänyt runsaasti keskustelua tiedeyhteisössä. Vaikutusten seuraamisesta on puhuttu myös ohjausryhmässä. Media- ja viestintätieteellisen seura järjesti 2.3.2015 keskustelutilaisuuden, joka käsitteli tieteellisten julkaisujen luokittelua erityisesti suomenkielisten julkaisujen osalta. Julkaisufoorumin osalta tilaisuudessa pitivät esityksen suunnittelija Janne Pölönen ja paneelin 17 puheenjohtaja Pekka Isotalus. Pölönen on laatinut esityksen pohjalta Media & Viestintä -lehden kirjoituksen, jossa tarkastella myös Julkaisufoorumin mahdollisia vaikutuksia. Alustava käsikirjoitus toimitettiin ohjausryhmälle liitteenä.

Keskeinen havainto on, että vuosina 2011–2013 suomenkielisten vertaisarvioitujen ihmistieteiden julkaisujen osuus ja lukumäärä OKM-julkaisuaineistossa on hieman laskenut. Muutos on ollut suurin tasoluokkaan 0 sijoittuvien julkaisujen määrässä, joka on laskenut 35 % vuodesta 2011. Tasoluokassa 1 laskua on 4 % ja tasoluokassa 2 määrä on kasvanut 5 %. Toisaalta osalla aloista julkaisumäärä on vähentynyt myös tasoluokissa 1 ja 2. Tämä koskee yhtä lailla tieteenaloja, joilla on kotimaisilla kielillä julkaiseva kanava tasoluokassa 2. Suomen- ja ruotsinkielisen tason 2 kanavan puuttuminen joltain alalta ei siis välttämättä selitä muutosta suomenkielisten julkaisujen määrässä. Yliopistojen eri kanavista raportoimien julkaisujen määrässä on huomattavaa vuosittaista vaihtelua. Vahvaa säännönmukaisuutta ei voida todeta kanavan tasoluokan ja julkaisumäärässä havaittavan kasvun tai laskun välillä. Todennäköisimmin Julkaisufoorumin vaikutus näkyy suomenkielisen julkaisutoiminnan vähentämisenä tasoluokan 0 kanavissa. Tiedekustantajille järjestetyssä kyselyssä 58:sta ihmistieteiden julkaisijasta neljä (7 %) arvioi, että luokitus on vähentänyt käsikirjoitusten tarjontaa.

Keskustelu:

- Ennuste, jonka mukaan suomenkielinen julkaisutoiminta olisi lakkaamassa, ei ole näytä olevan toteutumassa. Suomenkielisen julkaisutoiminnan osalta Julkaisufoorumin ongelmattomin vaikutus on juuri väheneminen tasolla 0.
- Julkaisufoorumi ei ole suosinut ihmistieteissä vieraskielisten kv-lehtiartikkelien tuottamista, kuten on haluttu ajatella, vaan erityisesti vieraskielisten kokoomateosartikkelien ja erillisteosten julkaisemista.
- Julkaisutoiminnan kansainvälistymiseen vaikuttaa osaltaan suomalaisten yliopistojen opetus- ja tutkimushenkilöstön kansainvälistyminen, samoin kansainvälinen tutkimusyhteistyö lisääntyy.
- Suomenkielistä julkaisemista ja monitieteisyyttä koskevat selvitykset todettiin tarpeellisiksi. Viestinnän osalta tarvitaan hyvät tiiviit yhteenvedot ja kaaviot keskeisimmistä havainnoista.
- Todettiin että Julkaisufoorumi-luokituksen vaikutuksia tulee seurata säännöllisesti, kuten Norjassa ja Tanskassa.

9. Lingua- ja Glossa-lehtien tapaus

Elsevierin kustantaman Lingua-lehden toimittajat ja koko toimituskunta erosivat ja ilmoittivat perustavansa uuden Glossa-nimisen open access -lehden Open Library of Humanities:n (OLH) tarjoamalle alustalle. Koska Glossa ei ole teknisesti Linguan seuraaja tai jakautumisen seurauksena syntynyt uusi sarja, tapaukseen ei voida mekaanisesti soveltaa 18.12.2014 vahvistettuja periaatteita:

- jos lehden/sarjan ISSN-tunnukset muuttuvat, uusi julkaisusarja luetteloidaan eri tietueeksi ja se saa saman tasoluokan kuin edeltäjä.
- jos lehti/sarja jakautuu useaan julkaisusarjaan, joilla on omat ISSN-tunnukset, uudet julkaisusarjat luetteloidaan eri tietueiksi, ja ne saavat saman tasoluokan kuin edeltäjä.
- jos kaksi lehteä/sarjaa yhdistyy uudeksi julkaisusarjaksi, jolla on omat ISSN-tunnukset, uusi julkaisusarja luetteloidaan eri tietueeksi ja tasoluokka varmistetaan paneelilta.

Keskustelu:

- Kotimaisten toimijoiden (esim. TSV ja Unifi) tulisi edistää viestinnässään julkaisujen avointa saatavuutta ja pyrkiä vaikuttamaan kansainvälistä tiedepolitiikkaa tekeviin tahoihin julkaisukartellien purkamiseksi. Pohjoismainen yhteistyö asiassa olisi hyödyllistä.
- Tiedeyhteisö toimii oikealla tavalla, ja periaatteessa Glossalle kuuluisi sama taso kuin Lingualle. Vastaavaa liikettä OA-kentällä tulee luultavasti olemaan jatkossakin. Open Library of Humanities laajenee ja houkuttelee lehtiä. Fysiikan Arxiv, jossa käsikirjoitukset tallennetaan ennalta avoimeen arkistoon, on ollut toimiva julkaisumalli.
- Linguan ja Glossan tapauksessa ei tiedetä, perustuuko tiedeyhteisön arvostus Elsevierin brändiin vai toimituskunnan ylläpitämään tasoon, vai molempiin. Ei kannata muotoilla mekaanista sääntöä, vaan tasoluokan osalta on konsultoitava paneelia. Glossaa ei voida luetteloida ennen kuin sillä on ISSN-tunnus. Sen julkaisuvolyymiä ei voida tietää, tai tasoluokkaa arvioida, ennen kuin lehdessä on ilmestynyt julkaisuja. Myös Linguan osalta jää nähtäväksi, miten toiminta jatkuu.
- Todettiin että tässä ja vastaavissa tapauksissa paneelit voivat tarpeen mukaan toteuttaa mahdolliset muutokset tasoluokkiin 2 ja 3 aiemmin hyväksytyin korjausmenettelyn mukaisesti jo ennen vuoden 2018 päivitysarviointia.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti ohjausryhmän jäseniä ja sihteeristöä hyvästä yhteistyöstä ja päätti kokouksen klo 11.32.

Toimeksi saaneena,
Janne Pölönen
Suunnittelija, Julkaisufoorumi
Puh. (09) 2286 9246 tai (044) 346 9491
Sähköposti: janne.polonen@tsv.fi
Tieteellisten seurain valtuuskunta
Snellmaninkatu 13, 00170 Helsinki

KYSELY YLIOPISTOILLE JULKAISUFOORUMI-LUOKITUKSEN KÄYTÖSTÄ

Unifi lähetti 4.9.2015 yliopistojen tutkimuksesta vastaaville rehtoreille seuraavan viestin:

Hyvät tutkimuksesta vastaavat rehtorit,

Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV) ja Suomen yliopistot UNIFI ry. järjestävät yliopistoille kyselyn, jonka tarkoitus on kartoittaa Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöä tiedekuntien, laitosten ja yksittäisten tutkijoiden tieteellisen julkaisu toiminnan ohjauksessa ja arvioinnissa. Kysymykset on suunnattu erikseen tutkimuksesta vastaaville rehtoreille, tiedekuntien dekaaneille (tai vastaavien osastojen johtajille), sekä laitosten (tai vastaavien yksiköiden) johtajille. Pyydämme teitä vastaamaan kyselyyn, sekä välittämään organisaatiossanne alla olevan viestin ja linkin kyselyyn dekaaneille ja laitosten johtajille (liitteenä viesti myös pdf-tiedostona). Vastausaika on 5.9.–30.10.2015. Julkaisufoorumi analysoi kyselyn vastaukset ja tulosten raportoinnista yliopistoille sovitaan UNIFIn kanssa.

Arvoisa vastaanottaja,

Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV) ja Suomen yliopistot UNIFI ry. järjestävät yliopistoille kyselyn, jonka tarkoitus on kartoittaa Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöä tiedekuntien, laitosten ja yksittäisten tutkijoiden tieteellisen julkaisu toiminnan ohjauksessa ja arvioinnissa. Julkaisufoorumi on tieteellisen julkaisu toiminnan laadunarviointia tukeva järjestelmä, joka perustuu asiantuntijapaneelien suorittamaan kaikki tieteenalat kattavaan tieteellisten lehtien, konferenssien ja kirjakustantajien tasoluokitteluun. Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) tuottama luokitus toimii tieteellisten julkaisujen laadun indikaattorina opetus- ja kulttuuriministeriön käyttämässä yliopistojen rahoitusmallissa vuodesta 2015. Yliopistot ovat autonomisia soveltaessaan erilaisia arviointimenetelmiä oman toimintansa seurantaan ja kehittämiseen. Vertaisarvioinnilla, viittausanalyysillä, sekä Julkaisufoorumin kaltaisilla luokituksilla on omat etunsa ja heikkoutensa tieteellisen julkaisu toiminnan arvioinnissa. Eri menetelmien käyttö ja soveltuvuus voi vaihdella arvioinnin tarkoituksen ja kohteen mukaan. Kyselyn avulla pyritään keräämään tietoa siitä, miten Julkaisufoorumi-luokitusta käytetään yliopistoissa, sekä näkemyksiä siitä mitkä olisivat luokituksen hyviä, mitkä taas huonoja käyttötapoja. Kyselyn tuottama tietopohja auttaa TSV:tä, Unifia ja yliopistoja edistämään luokituksen vastuullista käyttöä ja kehittämään omaa ohjeistustaan.

Kysymykset on suunnattu erikseen tutkimuksesta vastaaville rehtoreille, tiedekuntien dekaaneille (tai vastaavien osastojen johtajille), sekä laitosten (tai vastaavien yksiköiden) johtajille. Kyselyn aluksi teitä pyydetään antamaan taustatietoja (tehtävä, yliopisto, päätiiteenala). Varsinaiset kysymykset koskevat Julkaisufoorumi-luokituksen käyttöä rahoituksen, rekrytoinnin, henkilökohtaisen suoriutumisen, palkitsemisen, julkaisu toiminnan kehittämisen tai muun arvioinnin perusteena, sekä Julkaisufoorumia koskevaa tiedotusta. Kyselyyn voi vastata 5.9.–30.10.2015 välisenä aikana, ja vastaaminen kestää n. 10–15 minuuttia.

Pääsette vastaamaan kyselyyn tämän linkin kautta:

<http://survey.tsv.fi/index.php/survey/index/sid/378175/lang/fi>. Julkaisufoorumin ohjausryhmä 17.11.2014

KYSELYN SISÄLTÖ JA RAKENNE

Vastaajan oli pakko vastata vain ensimmäiseen kysymykseen, joka koskee vastaajan asemaa. Kysymykset 4-7 olivat sisällöltään samat, mutta muotoiltu kohdentaen niin, että rehtoreilta kysyttiin luokituksen käytöstä tiedekuntien, dekaaneilta laitosten, ja laitosjohtajilta tutkimusryhmien ja tutkijoiden arvioinnissa ja ohjauksessa. Seuraavassa on esitetty laitosjohtajille kohdennetut kysymykset.

Julkaisufoorumi-luokituksen käyttö yliopistoissa -kysely

1. Vastaajan asema

Tarkoitus on määrittää vastaajan asema

- Tutkimuksesta vastaava rehtori
- Tiedekunnan dekaani tai vastaavan yksikön johtaja
- Laitoksen tai vastaavan yksikön johtaja

2. Vastaajan Yliopisto

Tarkoitus on määrittää vastaajan yliopisto

- Aalto-yliopisto
- Helsingin yliopisto
- Itä-Suomen yliopisto
- Jyväskylän yliopisto
- Lapin yliopisto
- Lappeenrannan teknillinen yliopisto
- Oulun yliopisto
- Svenska handelshögskolan
- Tampereen teknillinen yliopisto
- Tampereen yliopisto
- Turun yliopisto
- Vaasan yliopisto
- Åbo Akademi
- Ei vastausta

3. Vastaajan tieteenala (*Field of Science of the respondent*)

Tarkoitus on määrittää vastaajan lähinnä edustama päätieteenala

- Luonnontieteet
- Tekniikka
- Lääke- ja terveystieteet
- Maatalous- ja metsätieteet
- Yhteiskuntatieteet
- Humanistiset tieteet
- Ei vastausta

4. Rahoitus

Tarkoitus on selvittää käytetäänkö Julkaisufoorumi-luokitusta kriteerinä perusrahoituksen tai muun tutkimusrahoituksen jakamiseen yliopiston sisällä

4.1 Käytetäänkö laitoksellanne tai vastavaassa yksikössä Julkaisufoorumi-luokitusta tai sen perusteella laskettuja julkaisupisteitä kriteerinä rahoituksen jakamiseen tutkimusryhmille tai yksittäisille tutkijoille?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

4.2 Mitä muita tieteellistä julkaisutoimintaa koskevia kriteereitä käytetään rahoituksen jakamiseksi tutkimusryhmille tai yksittäisille tutkijoille?

Vertaisarvioitujen julkaisujen määrä

Journal Impact Factor tai muu vaikuttavuuskerroin

Julkaisujen saamien viittausten määrä tai H-indeksi

Muu tasoluokitus kuin julkaisufoorumi

Asiantuntija/paneeli-arviointi

Muu:

4.3 Onko tutkimusryhmille tai yksittäisille tutkijoille asetettu Julkaisufoorumi-luokitukseen perustuvia ennalta määrättyjä tuloksellisuustavoitteita?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

4.4 Jos Julkaisufoorumi-luokitus ei ole kriteeri, onko sillä epävirallista merkitystä rahoituksen jakamiseen tutkimusryhmille tai yksittäisille tutkijoille?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

5. Rekrytointi

Tarkoitus on selvittää käytetäänkö Julkaisufoorumi-luokitusta rekrytoinnin kriteerinä

5.1 Käytetäänkö laitoksellanne tai vastaavassa yksikössä Julkaisufoorumi-luokitusta rekrytoinnissa hakijoiden pätevyyden ja/tai ansioiden arvioinnin kriteerinä?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

5.2 Mitä muita kriteereitä käytetään hakijoiden pätevyyden tai ansioiden arvioinnissa?

Vertaisarvioitujen julkaisujen määrä

Journal Impact Factor tai muu vaikuttavuuskerroin

Julkaisujen saamien viittausten määrä tai H-indeksi

Muu tasoluokitus kuin julkaisufoorumi

Asiantuntija/paneeli-arviointi

Muu:

5.3 Jos Julkaisufoorumi-luokitus ei ole kriteeri, käytetäänkö sitä harkinnanvaraisesti hakijoiden pätevyyden tai ansioiden arvioinnissa?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

6. Henkilökohtainen suoriutuminen

Tarkoitus on selvittää käytetäänkö Julkaisufoorumi-luokitusta palkkausjärjestelmään kuuluvan henkilökohtaisen suoriutumisen arvioinnin kriteerinä

6.1 Käytetäänkö laitoksellanne tai vastaavassa yksikössä Julkaisufoorumi-luokitusta henkilökohtaisen suoriutumisen kriteerinä?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

6.2 Mitä muita tieteellistä julkaisutoimintaa koskevia kriteereitä käytetään henkilökohtaisen suoriutumisen arvioinnin perusteena?

Vertaisarvioitujen julkaisujen määrä

Journal Impact Factor tai muu vaikuttavuuskerroin

Julkaisujen saamien viittausten määrä tai H-indeksi

Muu tasoluokitus kuin julkaisufoorumi

Asiantuntija/paneeli-arviointi

Muu:

6.3 Jos Julkaisufoorumi-luokitus ei ole kriteeri, käytetäänkö sitä harkinnanvaraisesti henkilökohtaisen suoriutumisen perusteena?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

7. Palkitseminen

Tarkoitus on selvittää käytetäänkö Julkaisufoorumi-luokitusta palkitsemisen perusteena (tarkoitetaan palkkioita, bonuksia, insentiivejä ja kannustimia, jotka eivät ole osa palkkausjärjestelmää)

7.1 Käytetäänkö laitoksellanne tai vastaavassa yksikössä Julkaisufoorumi-luokitusta palkitsemisen kriteerinä?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

7.2 Mitä muita tieteellistä julkaisutoimintaa koskevia kriteereitä käytetään palkitsemisen perusteena?

Vertaisarvioitujen julkaisujen määrä

Journal Impact Factor tai muu vaikuttavuuskerroin

Julkaisujen saamien viittausten määrä tai H-indeksi

Muu tasoluokitus kuin julkaisufoorumi

Asiantuntija/paneeli-arviointi

Muu:

7.3 Jos Julkaisufoorumi-luokitus ei ole kriteeri, käytetäänkö sitä harkinnanvaraisesti palkitsemisen perusteena?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

8. Julkaisutoiminnan kehittäminen

Tarkoitus on selvittää käytetäänkö Julkaisufoorumi-luokitusta julkaisutoiminnan arviointiin, kehittämiseen ja seurantaan

8.1 Onko laitoksellanne tai vastaavassa yksikössä asetettu tutkimusryhmille tai tutkijoille tavoitteeksi lisätä tasoluokkiin 2 ja 3 kuuluvien julkaisujen osuutta?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

8.2 Mitä muita tavoitteita on asetettu tieteellisen julkaisutoiminnan kehittämiseksi?

Pyritään lisäämään julkaisuja kansainvälisillä vertaisarvioituilla foorumeilla

Pyritään lisäämään julkaisuja suomen- tai ruotsinkielisillä vertaisarvioituilla foorumeilla

Pyritään lisäämään julkaisuja korkean impact factorin lehdissä

Pyritään lisäämään vertaisarvioitujen lehtiartikkelien osuutta

Pyritään lisäämään vertaisarvioitujen konferenssiartikkelien osuutta

Pyritään lisäämään vertaisarvioitujen kokoomateosartikkelien osuutta

Pyritään lisäämään vertaisarvioitujen erillisteosten osuutta

Muu:

8.3 Jos tasoluokkiin 2 ja 3 kuuluvien julkaisujen lisääminen ei ole asetettu tavoite, seurataanko julkaisutoiminnan kehittymistä Julkaisufoorumi-luokituksen avulla?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

9. Muut käyttötavat

Tarkoitus on selvittää Julkaisufoorumin mahdollisia muita käyttötapoja

9.1 Käytetäänkö Julkaisufoorumi-luokitusta dosentin pätevyyden arvioinnin välineenä?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

9.2 Käytetäänkö Julkaisufoorumi-luokitusta kriteerinä väitöskirja-artikkeleiden julkaisukanavan valinnassa?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

9.3 Käytetäänkö Julkaisufoorumi-luokitusta konferenssimatka-avustusten myöntämisen kriteerinä?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

9.4 Käytetäänkö Julkaisufoorumi-luokitusta julkaisujen kielentarkistus- tai käännöskustannusten korvaamisen kriteerinä?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

9.5 Onko muita Julkaisufoorumi-luokituksen käyttötapoja? (avoin vastaus)

10. Tiedotus

Tarkoitus on selvittää kuinka Julkaisufoorumi-luokituksen käytöstä on tiedotettu

10.1 Onko yliopiston sisällä tiedotettu kuinka julkaisuja painotetaan julkaisutyypin ja tasoluokan perusteella yliopistojen rahoitusmallissa?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

10.2 Onko yliopiston sisällä tiedotettu kuinka Julkaisufoorumi-luokitus tulisi huomioida julkaisukanavien valinnassa?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

10.3 Onko yliopiston sisällä tiedotettu mahdollisuudesta ehdottaa luokituksen lisäyksiä tai tasomuutoksia?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

10.4 Onko yliopiston sisällä tiedotettu Julkaisufoorumin tavoitteista ja toimintaperiaatteista?

Kyllä

Ei

Ei vastausta

11. Julkaisufoorumi-luokituksen käyttö yliopistoissa

Voitte halutessanne kertoa oman näkemyksenne sitä miten Julkaisufoorumi-luokitusta pitäisi tai ei pitäisi käyttää yliopiston sisällä tiedekuntien/laitosten (tai vastaavien osastojen/yksiköiden) tai tutkimusryhmien/yksittäisten tutkijoiden tieteellisen julkaisutoiminnan arvioinnissa ja ohjauksessa (rahoitus, rekrytointi, palkka- ja palkitsemisjärjestelmät, julkaisutoiminnan kehittäminen, tms.). Mitkä voisivat olla luokituksen hyviä, mitkä vastaavasti huonoja käyttötapoja?

11.1 Miten Julkaisufoorumi-luokitusta pitäisi tai ei pitäisi käyttää yliopistojen sisäisessä arvioinnissa ja ohjauksessa? (avoin vastaus)

VASTAUKSET

Kyselyyn saatiin 97 kokonaista vastausta ja 42 osittaista vastausta. Vastaajan organisaatiota koskevassa kysymyksessä mainittiin 13 yliopistoa (Taideyliopisto on jäänyt luettelosta, mutta tämä ei ole estänyt vastaamasta kyselyyn). Vastauksia saatiin kaikista näistä yliopistosta ja kaksi vastaajaa ei ole määrittänyt organisaatiota. Tutkimuksesta vastaavia rehtoreita vastaajista on 10, dekaaneita tai vastaavien osastojen johtajia 19 ja laitosten tai vastaavien yksiköiden johtajia 68 (Taulukko 1).

	Tutkimuksesta vastaava rehtori	Tiedekunnan dekaani tai vastaavan osaston johtaja	Laitoksen tai vastaavan yksikön johtaja	Kaikki yhteensä
Aalto-yliopisto	1	2	11	14
Åbo Akademi		1		1
Helsingin yliopisto	1			1
Itä-Suomen yliopisto	1	2	8	11
Jyväskylän yliopisto	1	2	29	32
Lapin yliopisto		2		2
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	1			1
Oulun yliopisto	1	3		4
Svenska handelshögskolan	1		2	3
Tampereen teknillinen yliopisto	1	2	2	5
Tampereen yliopisto		1	4	5
Turun yliopisto	1	4	10	15
Vaasan yliopisto			1	1
(tyhjä)	1		1	2
Kaikki yhteensä	10	19	68	97

Taulukko 1. Vastaajat tehtävän ja organisaation mukaan jaoteltuna

Päätiiteenala kysyttiin dekaaneilta ja laitosjohtajilta. Dekaaaneista ja vastaavien osastojen johtajista suurin osa edustaa lääke- ja terveystieteitä sekä yhteiskuntatieteitä (Taulukko 2). Laitosjohtajista 10 ei ilmoittanut päätiiteenala. Yksikään vastaaja ei ilmoittanut alakseen maatalous- ja metsätieteitä, ja laitosjohtajista vain yksi ilmoitti alakseen lääke- ja terveystieteet (Taulukko 3).

Yliopisto	Luonnontieteet	Tekniikka	Lääke- ja terveystieteet	Yhteiskuntatieteet	Humanistiset tieteet	Kaikki yhteensä
Aalto-yliopisto	1	1				2
Åbo Akademi				1		1
Itä-Suomen yliopisto			2			2
Jyväskylän yliopisto				1	1	2
Lapin yliopisto				2		2
Oulun yliopisto	1		2			3
Tampereen teknillinen yliopisto	1	1				2
Tampereen yliopisto				1		1
Turun yliopisto			1	3		4
Kaikki yhteensä	3	2	5	8	1	19

Taulukko 2. Dekaanit ja vastaavien osastojen johtajat tieteenalan mukaan jaoteltuna

Yliopisto	Luon- nontie- teet	Tekniik- ka	Lääke- ja terveys- tieteet	Yhteis- kunta- tieteet	Huma- nistiset tieteet	(tyhjä)	Kaikki yhteensä
Aalto-yliopisto	4	6				1	11
Itä-Suomen yliopisto	3			3	2		8
Jyväskylän yliopisto	7		1	4	9	8	29
Svenska handelshögsk.				2			2
Tampereen tekn. yliopisto	1	1					2
Tampereen yliopisto	1			2	1		4
Turun yliopisto	4			4	2		10
Vaasan yliopisto		1					1
(tyhjä)						1	1
Kaikki yhteensä	20	8	1	15	14	10	68

Taulukko 3. Laitosten ja vastaavien yksiköiden johtajat tieteenalan mukaan jaoteltuna